

УДК 37.013.42:004.77

Коваленко Н. В.
кандидат педагогічних наук,
Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

У статті розглянуто реалізацію можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності майбутніх соціальних педагогів, їх відображення у змісті навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології в освіті» та в університетському педагогічному процесі.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, засоби ІКТ, контекстне навчання, ІКТ-компетентність соціальних педагогів.

Коваленко Н. В. Современные информационные технологии в профессиональном становлении социальных педагогов. В статье рассмотрена реализация возможностей современных информационно-коммуникационных технологий в профессиональной деятельности будущих социальных педагогов, их отображение в содержании учебной дисциплины "Современные информационные технологии в образовании" и в университетском педагогическом процессе.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, средства ИКТ, контекстное обучение, ИКТ-компетентность социальных педагогов.

Kovalenko N. Modern information technologies are in the professional becoming of social teachers. The article discusses the implementation capabilities of modern information and communications technology in the professional activities of future social teachers, their reflection in the sense of discipline "Modern Information Technologies in Education" at the pedagogical process.

Key words: information and communication technology, ICT facilities, contextual learning, ICT competence of social educators.

Розбудова в Україні єдиного інформаційного простору освітньої та соціальної сфери істотно підвищує значення формування готовності майбутніх соціальних педагогів творчо і продуктивно застосувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) у професійній діяльності, у вирішенні соціальних проблем дитинства, соціально-психологічної адаптації і реабілітації категорії людей з обмеженими можливостями, а також у процесі навчання та професійного самовдосконалення.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що наукові дослідження проблем професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів знайшли своє відображення у наукових дослідженнях Н. Арацкої, М. Б. Євтуха, О. В. Безпалька, М. А. Галагузова, І. Д. Зверева, А. Й. Капської, О. Г. Карпенко, В. М. Оржеховської, С. Я. Харченко та ін.). Впровадження ІКТ в освіту, науково-методичні засади створення засобів ІКТ розробляють вітчизняні та російські науковці М. Биков, М. Головань, М. Жалдак, Ю. Жук, Л. Забродська, І. Захарова, В. Лапінський, Е. Полат, О. Співаковський, А. Хуторський та інші. Проблеми розвитку професійної компетентності в галузі ІКТ відбито у роботах: М. Моїсєєвої, Г. Каджаспірова, Л. Карташової, Ю. Рамського, Г. Селевко та інших дослідників. Проте потреби інформаційного суспільства актуалізують дослідження університетської підготовки майбутніх соціальних педагогів щодо застосування ІКТ. Тому **метою статті** є дослідження можливостей сучасних ІКТ у професійній діяльності майбутнього соціального педагога, їх відображення у змісті навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології в освіті» та реалізації в університетському педагогічному процесі.

Основне призначення соціального педагога – організація взаємодії освітніх і позанавчальних установ, сім'ї, громадськості з метою створення в соціальному середовищі умов для соціальної адаптації, благополуччя дітей і молоді в мікросоціумі, їхнього всебічного розвитку [1]. У державній програмі «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 роки зазначено, що однією з найважливіших особливостей нашого часу є перехід розвинутих країн світу від постіндустріального до інформаційного суспільства, що зумовлює необхідність вжиття невідкладних заходів із впровадження інформаційних та комунікаційних технологій у сфері освіти і науки.

Тому в університетській підготовці виключно важливості набуває формування ІКТ-компетентності майбутніх соціальних педагогів як інтегральної характеристики особистості, прагнення до оволодіння та застосування нових інформаційних технологій у вирішенні соціально-педагогічних проблем дитинства, здатності до вирішення завдань у навчальній і професійній діяльності за допомогою комп'ютерної техніки та оволодіння прийомами комп'ютерного мислення, використання засобів ІКТ для роботи з інформаційними ресурсами, а також виробництва і обміну інформацією з дітьми та юнацтвом в цілях їх соціальної адаптації і подальшого підвищення освітнього і культурного рівнів [2, с. 7].

Вивчення досвіду вирішення поставлених завдань у навчальному процесі вітчизняних ВНЗ дозволяє зазначити, що ефективним є введення спеціальних навчальних дисциплін, які передбачають вивчення можливостей інформаційних технологій в науці і освіті. Одна з них – «Сучасні інформаційні технології в освіті», яка за змістом є досить самостійною і поряд з тим інтегрує знання студентів з основ інформатики,

педагогічних дисциплін, методик соціально-педагогічної роботи. Метою дисципліни є систематизація знань майбутніх соціальних педагогів з основ ІКТ, ознайомлення з освітніми можливостями сучасних ІКТ, формування прагнення та готовності студентів ефективно застосувати їх у процесі навчання, педагогічної або управлінської діяльності, самовдосконалення.

Тематикою курсу передбачено ознайомлення зісвітними тенденціями розвитку цього питання, тенденціями вітчизняної освітньої політики щодо розбудови інформаційного суспільства, законодавчою базою, основними поняттями курсу (інформація, інформаційне суспільство, єдиний інформаційний простір, освітні інформаційні технології, електронні засоби навчального призначення, дистанційне навчання, психолого-педагогічні основи формування ІКТ-компетентності дітей і батьків та інші).

За результатами вивчення курсу студенти мають вміння творчо використовувати функціональні можливості, широкий набір засобів створення і редагування тексту з використанням текстового редактору Microsoft Office Word у процесі університетського навчання (створення шаблону магістерської роботи: структури документу, основних параметрів створеного документу, простого змісту, посилання та список літератури), та майбутньої професійної діяльності (створювати документи: буклети, листівки, оголошення, плакати і т.д.), реалізуючи головні принципи візуалізації інформації.

Важливе значення у роботі соціального педагога, навчанні студентів, виконанні завдань педагогічних практик, подальшому професійному та науковому становленні відіграють уміння проведення психолого-педагогічних досліджень, інтерпретації отриманих даних. Тому особливу увагу надано ІКТ психолого-педагогічного експерименту: Інтернет-тестування, робота з електронними таблицями, прикладні програми сортування, класифікації, редагування; засоби побудови графіків, таблиць, діаграм; пакети прикладних програм статистичного аналізу; дистанційні технології статистичної обробки даних; електронні публікації результатів. У процесі вивчення дисципліни студенти набувають умінь застосовувати редактор електронних таблиць Microsoft Office Excel з метою візуалізації даних і подання результатів магістерського дослідження у вигляді діаграм і таблиць.

Майбутні соціальні педагоги оволодівають уміннями створювати презентації виступу на захисті магістерської роботи та соціальні реклами з проблем соціального захисту молоді в Україні, використовуючи програми роботи з презентаціями Microsoft Office PowerPoint.

Наступними у курсі представлені засоби і технології організації та управління інформаційними ресурсами, де розкриваються питання інформаційних мереж (Інтернет, української науково-освітньої мережі URAN, європейської науково-освітньої мережі GEANT2), інформаційних освітніх середовищ освітніх установ.

Досліджуються освітні можливості ресурсів Інтернету: довідникових, бібліографічних (Dialog, LexisNexis, ProQuest, Державні бібліотеки України та інших країн, обласні бібліотеки України, університетські та інститутські бібліотеки, приватні та спеціалізовані е-ресурси, віртуальні бібліотеки, віртуальні довідки, е-каталоги та довідники е-ресурсів, е-журнали і газети та інші), електронні всесвітні довідники (Yahoo!, OpenDirectory, About), вітчизняні освітні портали (Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Освіта-UA, Освіта в Україні, освіта за кордоном та ін.). Отже, завданнями курсу передбачено формування умінь майбутніх соціальних педагогів використовувати інформаційні мережі у подальшій професійній діяльності, отримання методичної, юридичної допомоги у вирішенні соціально-педагогічних проблем. Поряд з тим важливим є використання студентами ІКТ уже у навчанні. Одним із завдань цього модулю передбачено створення списку літератури з теми магістерської роботи за джерелами інформаційних мереж.

Тематикою курсу передбачено також ознайомлення майбутніх соціальних педагогів з телекомунікаційними проектами та конкурсами. Студенти вчаться організовувати різні види соціально цінної діяльності дітей і дорослих у рамках соціальних телекомунікаційних проектів і конкурсів. Розглядаються питання значення соціальних мереж у становленні молодих українців. Вивчаються загальні питання комунікації з використанням електронної пошти (E-mail) (етика письмової мови, психологічні особливості електронного спілкування); особливості організації телеконференцій (типу IRC, ICQ, AOL IMS і т.п.). Студенти аналізують соціально-педагогічні можливості форумів з проблем соціальної адаптації дітей і молоді, беруть участь в обговоренні, здійснюють пошук блогів соціальних педагогів та аналізують їх завдання, зміст і соціально-педагогічні функції.

Важливим у професійному становленні майбутнього соціального педагога є дослідження особливостей дистанційної та інтернет-освіти в процесі надання якісної освіти людям з обмеженими можливостями, застосування нових інформаційних технологій у вирішенні проблем соціально-психологічної адаптації і реабілітації означених категорії людей. Розглядаються характеристики та дидактичні можливості електронних засобів навчального призначення (ЕЗНП) у домашньому навчанні дітей з обмеженими можливостями: віртуального експерименту, комп'ютерного моделювання, тренажерів, відеоуроків, віртуальних лабораторій, електронних підручників, довідників, баз даних навчального призначення, навчально-методичних комплексів, комп'ютерних ілюстрацій, презентацій [5, с. 72].

Завданнями курсу передбачено ознайомлення майбутніх соціальних педагогів з освітніми можливостями соціальних роликів у підвищенні ефективності виховних заходів. Студенти здійснюють пошук відеоресурсів за обраною проблематикою, оволодівають методикою їх використання (місце демонстрації ролика у структурі виховного заходу, готують питання до і після перегляду), демонструють відео для аудиторії студентів, проводять подальше обговорення.

У професійному зростанні майбутнього соціального педагога важливу роль відіграє реалізація принципів контекстного навчання. Участь студентів у вирішенні проблемних ситуацій, що моделюють суперечності виробництва і науки в аудиторних умовах, виконання посадових функцій у діловій грі, у складі дослідницького колективу наукової лабораторії, підготовка магістерського проекту, а в низці випадків і впровадження його результатів у практику – усі ці нові форми активності студентів забезпечують органічний перехід виробничої діяльності в навчальну і навпаки [4, с. 46]. Аналіз, пошук відповідей на питання, закладені у відеосюжетах, короткометражних стрічках, соціальній відеореklamі, мультимедійних презентаціях, зміст яких розкриває проблеми дітей, що потребують соціального захисту та підтримки, змінюють соціальну позицію студентів. Тому використання відеосюжетів і презентацій у процесі проведення лекційних і практичних занять дозволяє студентам не тільки краще засвоювати навчальний матеріал, але на основі самоаналізу власного сприйняття інформації у мультимедійному середовищі аналізувати переваги та недоліки інформаційного впливу та вбачати перспективи їх використання для подальшої професійної діяльності. Заслугує на увагу оволодіння студентами віртуальними засобами навчання, як от: спеціальні можливості Windows (екранна лупа для осіб із слабким зором; екранний диктор для сліпих; екранна клавіатура для малорухливих; інвертація миші і клавіатури для лівші та ін.); Govorigka – програма, за допомогою якої будь-який текст може бути озвученим (може бути використана для осіб з вадами зору); BreachMacker – програма, яка використовується для позбавлення заїкання [3].

Вивчення особливостей професійного становлення майбутніх соціальних педагогів в умовах інформаційного суспільства переконує у необхідності спеціальної підготовки їх до використання можливостей ІКТ у сприянні духовному, культурному та моральному розвитку підростаючого покоління, формуванні дієвого, конкурентоспроможного в інформаційному суспільстві фахівця в сфері охорони сім'ї, дитинства, здатного успішно будувати комплекс заходів щодо виявлення причин соціальної дезадаптації дітей, надавати їм соціальну допомогу, здійснювати зв'язок з сім'єю, а також з органами і організаціями з питань працевлаштування дітей і підлітків, залучаючи сучасні інформаційні технології. Проведене дослідження не вичерпує поставленої проблеми. Перспективним є питання методичного забезпечення навчально-виховного процесу ВНЗ з використанням сучасних засобів ІКТ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багрій В. Н. Педагогічна практика / В. Н. Багрій // Метод. вказівки з проведення фахової практики для студ. спец. “Соціальна педагогіка” та “Соціальна робота”. – Хмельницький : ХНУ, 2008. – 68 с.
2. Беспалов П. В. Компьютерная компетентность в контексте личностно ориентированного обучения / П. В. Беспалов // Педагогика. – 2003. – № 4. – С. 41 – 45.
3. Боднар Л. В. Професійна підготовка соціальних педагогів із застосуванням електронних засобів навчання : дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Лілія Василівна Боднар; Південноукраїнський держ. педагогічний ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2006. – 254 с.
4. Вербицкий А. А. Психолого-педагогические особенности контекстного обучения / А. А. Вербицкий. – М. : Знание, 1987. – 124 с.
5. Засоби інформаційно-комунікаційних технологій єдиного інформаційного простору системи освіти України : [монографія] / [В. В. Лапінський, А. Ю. Пилипчук, М. П. Шишкіна та ін.; за наук. ред. проф. В. Ю. Бикова]. – К. : Педагогічна думка, 2010. – 160с.
6. Захарова И. Информационные технологии в образовании : Высшее профессиональное образование (Академия) / И. Г. Захарова. – М. : Академия, 2010. – 192 с.
7. Развитие профессиональной компетентности в области ИКТ. Базовый курс / М. В. Моисеева, В. К. Степанов, Е. Д. Патаракин, А. Д. Ишков, Д. Н. Тупицин. – М. : Изд. дом «Обучение Сервис», 2008. – 256 с.
8. Ярошенко А. О. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сучасній вищій школі / А. О. Ярошенко // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2010. – № 4. – С. 12 – 21.

УДК 378.

Тхоржевська Т. Д.

доктор педагогічних наук, професор кафедри психології і педагогіки Київського національного лінгвістичного університету

ПОЄДНАННЯ ЗДОБУТКІВ СВІТСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ ТА ПРАВОСЛАВНОЇ ВИХОВНОЇ ТРАДИЦІЇ В НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ КИЇВСЬКОЇ ДУХОВНОЇ АКАДЕМІЇ

Стаття присвячена педагогічній спадщині представників наукової школи Київської духовної академії ХІХ століття. Їм вдалося творчо використати ідеї світської педагогічної думки, не втративши своєї православної ідентичності.

Ключові поняття: Київська духовна академія, світська педагогічна думка, іноземна педагогіка, традиції православного виховання.

Тхоржевская Т. Д. Объединение достижений светской педагогической науки и православной воспитательной традиции в научном наследии Киевской духовной академии. Статья посвящена педагогическому наследию представителей научной школы Киевской духовной академии ХІХ столетия. Им удалось творчески использовать идеи светской педагогической мысли, не утратив своей православной идентичности.